

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fill. — Községeknek, körjegyzőknek, tanítóknak 8 kor. **Egyes szám ára 20 fillér.**

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:
Dr. Tóth János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.
Hirdetések árai: Egy háromhasábos petitsor ára 16 fillér. Többszöri közlésnél árkedezmény.
Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor., minden további szó 4 fill.

Az államosítás veszedelme.

A magyar állam politikája néhány évtized óta lassu, de biztos léptekkel halad minden téren a kormányzás oly rendszere felé, a mely sok veszedelmet rejt megában a társadalom szabadságára s ha nem lesz megállapodás az uton, előbb vagy utóbb a socializmust juttatja diadalra. És ez a mindent központosító burokratikus rendszer, a minden téren államosításra törekvő irányzat.

Ez a törekvés a liberalismus azon fő elvéből következik, hogy az államkormány, mint a népakarat személyesítője, egyszersmind főforrása is minden hatalomnak és jognak.

Szövetkezik továbbá a liberalismusnak azon másik fő elvéből, mely szerint az állam legfőbb feladata a nemzetet az államkormány *közvetlen* tevékenységével emelni az anyagi és szellemi virágzás lehető legmagasabb fokára és ezen fő cél elérése végett fel van jogosítva *minden eszköz* felhasználására, még az egyéni, családi társulati és önkormányzati elidegeníthetetlen természeti ősjogok confiscálásával is az államhatalom számára.

Ez a rendszer sem egyéb, mint a protestans Németországban protestans és szabadkőműves Bluntschli Stahl, Ahrcus,

Laason stb. állambölcsélektől megalkotott u. n. „National-liberalismus”, vagy „jogállam” eszméje, melyet a többi liberális pajtásokkal együtt német mintára a protestáns Tisza, Szilágyi liberális politikája ültetett át hazánkba is.

Nem egyszerre történt ez az átültetés, hanem lassan, fokozatosan, óvatosan, (liberális opportunismus).

Előbb rendkívül nagy számu hivatalokkal és hivatalnokokkal árasztotta el az országot a kormányzat minden ágában, a hova csak úgy tódult az előbb független, de elszegényedett gentry. Ezzel a kormánytól függővé tette majdnem az egész magyar értelmiséget, a melynek egyik fele már hivatalban volt, a másik fele hivatalra áhítozott.

De függővé tette a nem hivatalnok értelmiséget is azzal, hogy a mindent behálózó hivatalnok-szervezettől tette függővé majdnem az összes köz- és magánérdekeket.

Aztán a még megmaradt megyei önkormányzatot tette az államkormányzat készséges eszközévé a tőle kinevezett főispán hatalomkörének nagymértékű tagítása által.

Hogy hová sülyedt ez a hajdan erős és hazafentartó őseredeti önkormányzat, a melynek szabadságáért Kossuth és

társai csak egy pár évtized előtt oly dicsőséges harcokat vívtak, azt elég világosan megmutatta az egyházpolitika, a melynek keresztülvitelére és a közvélemény meghamisítására mint a parancsolat tette meg szolgálatát a központból bábokként rángatott önkormányzat. Megmutatta az utána következő gyászos Bánffy-korszak, a melyben az erőszak és jogtiprás minden nemére meg voltak szereshetők az önállóknak csufolt törvényhatóságok tisztviselői. Bizonyítják a mindenféle kormányoknak mintegy megrendelésre beérkező s ki nem maradható megyei bizalmi szavazatok.

Bizonyítja végül a mind általánosabbá váló törekvés, a megyei önkormányzatnak is államosítás iránt. Mert valóban nagy paradoxon is ott fentartani az önkormányzat nevét, mikor az tényleg már rég megszűnt önálló kormányzat lenni.

Aztán következett egymásután más tereken is a szabadság rovására és a liberalismus dicsőségére a központi hatalomnak mindent önálló tevékenységet elnyomó tulterjeszkedése.

Nem szólunk itt a vasutak, csendőrség, az állat- és közegészség s anyagi téren történt államosításokról, mert e tereken az államnak valóban hivatása a közvetlen tevékenység.

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCAJA.

Lassan jarj, tovább érsz!

Irta: Moró Jenny.
(Vége.)

Magda dült-fült. S viszonzáson törte a fejét. Rendezett ő is egy mulatságot. Igaz, fényesebbet; és nagyszerűen sikerült, de a doktor, ki miatt az egész rendezve volt, nem jelenhetett meg, mert egy halálos beteghez hívták. Magda ismét kiállhatatlan volt, de azért a mennyire tőle tellett, uralkodott magán, bár nagyon meglátszott rajta az erőlködés.

Másnap délben jött a doktor kimenteni magát. Magda nem tudta magát türtőztetni, nagyon kifakadt.

— Csak hívták volna Szenesék, oda elment volna! Volt a szenvedélyes leány szemrehányása.

— Csalódik, Magda Nagysád, — volt a komoly fiatal orvos válasza; — bár nem tagadom, hogy Szenesékhez mélyebb érdek csatol; mégis hivatásom és kötelességem teljesítése az első mindenek felett; erre kötelez esküm és becsületem.

A doktor látta szavai hatását, és tudatában a keringő híreknek, itt látta az alkalmat, hogy azoknak erélyesen véget vessen és a túlbizako-

dott leánykát egytálla önhietségéből kigyógyítsa. Ép azért egész határozott hangon folytató:

— Bevallom, hogy Szenesék házat nagyra becsülöm, és Lenkéhez legyőzhetetlen vonzalom fűz, és boldog vagyok ka láthatom. De hiszen önök-nél is láthattam volna. Ebből is látszik, hogy igaztalan irányomban.

— Igen ő is itt volt. De nem igen nélkülözöte önt; mert igen vig, sőt igen pajkos kedve volt.

— Ennek csak örülhetek és örvendek is. Lenke ha sejti, de nem tudja még vonzalmamat. Mert én még nem nyilatkoztam.

— Ugy csak siessen, mert nem tudom, nem fog e későn jönni — volt a szőke ravaszdi csipős megjegyzése.

— Nem értem e megjegyzését, de nem is akarom kutatni. Ugy tudom, hogy Lenke szerény és ez mindent megmagyaráz. Különben mi jogom sincs még, neki a vig kedélyt rossz néven venni és ha volna is jogom, nem tenném azt. Én szeretem a derült lelket, a mely ment minden mesterkedéstől, olyllyá mutatja magát, mint a milyen valóban. Mit se gyűlölök annyira mint a számítóképmutatást.

Magda ajkába harapott, mert minden szele burdisága mellett is nem volt együgyű leány. Érezte a doktor szavainak élet; bár lehetőleg

igyekezett egykedvűnek látszani, s azért közönyt színelve oda veté:

— Azért édes doktorkám, jól mulattunk. Lehet hogy voltak akik jobban érezték volna magukat, ha ön is köztünk van, de hát a kötelesség az első!

— Ugy, ugy bizony s ép azért most is meg-bocsát kedves Magda Nagysád, hogy bucsuzom mert a kötelesség rövidre szabta ma is időmet Csókolom kezeit!

— Isten vele!

— Kiállhatatlan ez a doktor! — toppant lábával Magda, a mint a doktor a szobát elhagyta — de úgy van, mikor még a vén leányok is dédelgetik!

Pár hónap mult el ezután, a kis város élete szokott medrében folydogált tovább. Magda még, sem fért a bőrébe. Kirándulásokat tervezett; kertjükben tennis pályát rendeztetett be; szavallat estélyeket hozott össze; mindhiába! Eljött egyszer-másszor a doktorka is, de óvatosan kerülte a lámpafényt, nehogy szárnyai megpörköljöjenek. Ha volt szabad ideje beosont Szenesékhez s Lenkével töltötte az estéket, kinek szerény, szende, mesterkéletlen modora, igénytelen fellépése, de leginkább arányos jó kedve egészen lebilincselte.

Csakhogy hatalmát az állam jogtalanul kiterjeszti a szellemi térre is, a melyen az államnak nincs sem hivatása, sem joga a közvetlen tevékenységre, annál kevésbé a monopóliumra, s legfeljebb csak a közvetve mozdíthatja elő anyagi támogatásával, mert az állam sem nem tudományos, sem nem tanító-testület, sem nem döntő bíró az igazság és erkölcs felett. Ilyen tekintélynek soha senki sem ismerte el az államot és senkinek sem jutott az eszébe, hogy az államtól vegye az igazságot s erényt. És ennek dacára a liberális állam még a szellem, az ész szabadságát is bilincsekbe akarja verni, midőn az iskolák államosításával a nemzet egyedüli főtanítójává és nevelőjévé tölta fel erőszakkal magát.

A közoktatás, az iskolák államosítása porhintésül tetszetős jelszavak ürügye alatt gyors léptekben halad a kiseddóvástól fel a legmagasabb fokig. A szabad intézmények csak türetnak még egy ideig, mivel pótlásukat egyszerre nem bírja a néptömegek növekedő elszegényedése s a militarizmus mindinkább szaporodó költségei miatt az állam. Ezért adja az állam a felekezeti iskolák számára anyagi támogatását is, — a melyet ingyen volna kötelessége nyújtani, mert hiszen nem a saját, hanem adózó polgárainak zsebéből adja, — csak azon feltétellel, ha természeti jogaik és tanszabadságuk leglényegesebb részeit áldozzák fel a támogatásért az államhatalom javára.

Államosították a családot a polgári házasság által. Államosították még a születést és halált is az állami anyakönyvvezetők által.

Sőt legujabban maguk a vagyonos városok is rövid belátással azt hívén, hogy ekkép e nép válláról terhet vesznek le, holott az az állami adó növekedésével kerülő uton csak ismét visszazáll reájok, még iskoláikról is lemondott az állami hatalom javára.

Orahosszat éltek az anyussal hármában, és a legártatlanabb csevegéssel mulik el idejük.

Gyurka egészen otthon érezte magát. Azon idő, melyet Lenkéknél töltött, üdítőleg hatott lelkére a nap fáradalmi után. A család egyszerű őszintesége, varázserővel fogva tartotta lelkét és Lenke derült, gyermekes szerénysége, már teljesen rabbá tette szívét.

Annál jobban zúgott a kisvárosi társaság méhköpűje. Nem tudták elnyelni azt a keserű lapdacsot, hogy Bárdy Gyurka ez időszert az egyedüli házasságképes férfi, reájuk nézve teljesen karba vészett.

Mesterkedésük annyira vitte őket, hogy az összes fiatalságot játszották ki a doktor ellen; a lányok kacérkodtak vele; az ifjak pedig Lenkét vették körül. S mindhiába a kettőst nem bírták kifogni. Lenke az maradt, ami kezdettől fogva, a szerényen megvonuló ibolya és a doktort nem tudták megzavarni látszólagos nyugalomban.

Egy összeesküvő „zsúroláson” el lett határozva, hogy most ugratják ki a nyulat a bokorból. A sok szót tett követte! A haditervhez képest Magdáék egy nagy nyári mulatságot rendeznek szőlőjükben, mely fényesebb és népesebb lesz valamennyinél; el lesz híresztelve, hogy ez felig meddig leánykerő muri lesz; a mikor a szomszéd birto-

Ime tehát a liberalizmus által a saját érdekében terjesztett azon hamis elv, mely szerint minden hatalom és jog forrása egyedül az állam, holott pedig csak a tőle nem függő természeti s isteni jogok biztosítására rendelt eszköze a társadalomnak, annyira szuggeráltatott már a társadalom felfogadása is, hogy önállóságáról, egyéni és társadalmi jogairól, szabad akaratáról is önkényt lemondva minden emberi célt egyedül az állam által akar elérni és nem csak az anyagi téren, hanem az iskolák átadásával még szellemi és erkölcsi téren is az államhoz fordul, mintha az volna az emberi műveltség, igazság, tudomány, erkölcsnek is egyedüli főforrása.

Mi ez egyéb, ha nem az egyén, társadalom teljes felolvadása az államban, mint volt a régi pogány korban s lesz a szocializmus diadala esetében? Mi egyéb ez, mint az önmaga feletti rendelkezésről való lemondásnak, a szolgaságnak az a legnagyobb foka, amely még jól is érzi magát a bilincsek közt, az a sportai helosztás, a római birodalom felbomlását megelőző ama szervilizmus, a melynek egyedüli vágya a: Panem et Circenses! s ezért szó nélkül veti magát alá minden állami despotizmusnak, legyen az bár monarchikus vagy parlamenti zsarnokság.

Szabadságát és jogait csak egy hatalom védi és őrzi még rendületlenül a hazában, a kath. egyház. De azért is legelleneségesebb iránta a liberális állam. Az egyenlőjogúság s valódi liberalizmus csufjára azért nem adja meg számára az *autonomiát*, a melylyel még a zsidók is bírnak s azért tartja mostoha gyámsága alatt, mert egyedül az egyház még a bevehetetlen védő bástyája az emberi, családi, társadalmi jogoknak; egyedül ő benne és vele indulhat meg — mint kétezer év előtt a Colosseumban — a valódi szabadság revindikációja a mindent elnyomó állami hatalommal szemben.

kos és tartalékos huszárhadnagy: Csalonjai Frici eljegyzi Magdát és elviszi a gyámoltalan k... i fiatalság orra elől.

Igy tudta ezt Amanda néni. No és ha Amanda néni tudta úgy azt még a verebek is csiripelték.

Hogyné tudta volna hát Bárdy Gyurka is! Hiszen mint doktor majdnem minden házban megfordul. És feles számmal voltak jóakarói, kik bizalmasan megsúgták neki, hogy doktorkám ez a maga bosszantására van kieszelve.

„Ott leszek én is!” mondá jelentőségteljes mosolylyal Gyurka és tovább ment.

Két nappal Magdáék nagy mulatsága előtt Gyurka kicsipte magát és komoly léptekkel beállított Berzety bácsihoz, az egész kis város szeretett Muki bácsijához.

— Muki bácsi! öltse fel legszebb „gunyját” és jöjjön velem!

— Mi kell Gyuricám? — pattant fel az öreg, — de ünnepélyes hangulatban látlak! Csak nem — ?

Ugy van biz' a! Leánykerőbe megyünk. S mert én nem tudok beszélni, Muki bácsit kérem a kinek senki sem tud megtagadni semmit.

— No és merre északnak vagy délnek?

— Délnek Muki bácsi, Lenkéhez, ha nincs kifogása.

Mindazok tehát, akik az egyház szabadságáért és jogaiért vivják a harcot, a haza szabadságát segítik diadalra.

Legyen erkölcsös ifjuság!

Hasábokat írnak a lapok ifjuságunk romlottságáról, erkölcsi zülléséről. Csak sopánkodnak és panaszkodnak, de ritkán jelölik meg a helyes utat, amelyen az ifjuságot vezetni kellene, hogy azon szép idealizmust, — melyet sokan hangoztatnak, de a valóságban annál kevesebben gyakorolnak — ifjuságunk teljesen magáévá tegye. Romlott az ifjuság, ez tagadhatatlan tény. De ezen romlottság legnagyobb annál az osztálynál, mely műveltség szereti magát nevezni. Mily viasz állapot! Mig az ó-kor valóban művelt eleme az általános romlottság alól szabadulni törekedett és büszke volt arra, hogy ő művelt és műveltségével nem tartotta megegyeztetőnek az emberi tekintélyt megalázó erkölcstelenséget, addig a XX-k század ifjusága felvilágosultnak nevezi magát, de nevének nemességét megeafolja egy sötét árnyék, mely szüntelen kíséri és Darwin ős alakjával egy vonalba helyezi. — Ime, intelligens ifjuságunk büszke tudományára, de akkor érzi magát a legjobban, ha elveszti intelligentiáját és cselekedetei a gondolkodás nélküli erkölcstelenség légkörében mozognak. — Sajnálatos körülmény, de ez mind úgy van. Ifjuságunk korán érő gyümölcs, melyet az éres legfontosabb pillanatában megtámad a féreg és lehull a gyümölcs telve méreggel. Már most ha ily testileg-lelkileg tönkretett ifju családot alapít és ha ily családok alkotják a társadalmat, lesz egy megfertőztetett társadalom, mely erős és mindenki előtt repraesentáló hont nem alkothat. Jaj annak a honnak, melyet fertőzött ifjuság véd! Ily hon epségében nem bizhatunk, mert tartunk tőle, hogy az hamarabb fog megdőlni, mint az a korhadt fa, melynek árnyékában a vándor se mer megpihenni, mert fél, hogy egy erősebb szelrohám kifogatja azt tövestül.

A romlottság okainak megállapításán sokan fáradoztak és fáradságuk egyhangu tapasztalata az erkölcstelenség okává a fővárosba kerülő ifjak szabad, ellenőrzés nélküli életét jelölte meg.

Az ifju a fővárosba kerülve, eleinte tartózkodó lesz, de később zsákmányt leső üzerek által megismeri a leha életet, mely dolgozni nem akar, rohan lefelé a lejtőn, míg végre tehetetlenül elbukik.

Hogy segítsünk ez ifjuságon?

Sokat írtak erről és írnak ma is; sok utat jelölnek meg, melyek állítólag a javulás felé vezetnek, de ne higgyünk nekik, mert mind hamis ut, mely a vallást kifejejtette programjából. Vallás nélkül nincs erkölcsiség, erkölcsiség nélkül nincs életteljes hon. Ezek rettenetes perspektívák, de nem nagytások! Ha erkölcstelenség vagyunk, a hatalmas Róma sorsára jutunk, sat-

— Mit kifogásom? Gyere doktor, hadd nyalam össze-vissza azt a medectuas pofádat. Még az Isten is könnyezve áld meg, hogy olyan okosan választottál. No nem azért, hogy uővérem lánya, Lenke. De mondom őesém, hogy az őt újjat nyalhatja meg, a kinek az igent mond. Nincs abban hivalkodás, irigység, góg. Az a megtestesült jóság, szorgalom és szeretet. — Mihály! ide a salóka-bátot, meg a világos nyakkendőt. Megyünk az áldóját! Még ugy soha se táncoltam, mint ezen a lakzin fogok!

Muki bácsi kikente-fente magát; úgy, hogy midőn végig mentek a doktorral az utban, mindenki Muki bácsit nézte volna kérőnek.

A nagy vállalat sikerült. A jegyváltás egyszerűségét csupán a bensőség multa felül. Midőn Lenkét a boldog anyus beszélította, az könyves szemekkel borult Muki bácsi keblére.

— No no! riadt fel Muki bácsi: — nem én vagyok! — és gyöngéden Gyurkához tolt a leányt.

Minek írjuk le a boldogságot, mely valamennyiüket elfogá.

A doktor azt kötötte ki, hogy ez Magdáék mulatságáig mely titok legyen: ravaszul sügött-bügött Muki bácsival és sikerült Lenkét is megnyerni terveiknek. Megfogadták, és mert az anyuson kívül más asszony nem volt jelen, meg is tartották.

nyaságunk miatt elveszítjük a hont, ha pedig szilárdak vagyunk erkölcsben, szilárd alapokra fogjuk fektetni e hon falait. Oh, hisz mindnyájan átrándozunk a haza dicső jövőjéről, de az esz-közt sokan nem akarják megragadni, mert félnek az önmegtagadástól. Felre azokkal, kik nem akarják a helyes utat követni, mert azoknál a haza csak frázis. Belellességeink azok, kik a hazát végső pillanatban jutalom reményében készek elárulni. Legyünk, bár kevesen, de erkölcsileg erősek és akkor a jövő haza erősebb lesz a közlekedésnél.

Igen biztosítva lesznek a szülők, ha megragadják az eszközöket, melyek fiaik erkölcsös neveléséhez feltétlenül szükségesek. Mert azon eszmék, amelyeket a szülők sokszor csak azért szolgáltatnak, hogy maguk számára a kényelmes megélhetést vagy a hatalmi polcot biztosítsák, nem elégségesek gyermekeik boldogítására. — A sok tévten, mely a szabadvizsgálódat jelöli ki az ifjuság erkölcsi mentővéül csak üres szó, melynek mérges fullánkjáról maguk a szabad apostolok is lelkükben meg vannak győződve, de gyávák meggyőződésük bevallására, mert félnek, hogy alabuknak a piszkos árban, melyet tanaiik támasztanak. Magasan álltok ti próféták az emberiség előtt, de a mélyebb gondolatoknál, melyeknél lelkiismeretek szólnak meg, megborzadtok önmagatokról is, mert az örök halál jegyesei vagytok. — Szülők ne ily tanokat hirdessetek fiaitok előtt, mert aztán hiába való minden szomorkodástok fiaitok erkölcsi és szellemi züllöttsége fölött, lelketek szárad azoknak nyomorúságos sorsa. Mert ti vagytok hivatva arra, hogy a gyermekek, melynek eltét ti adátok, az ifjuság korában megvédjétek minden oly tantól, mely testüket, lelküket megöli, örökre megbélyegzi! Ha nem akarjátok, hogy fiaitok később tieitekhez hasonló lelki furdalásokat érezzenek, neveljétek őket a tiszta vallás jegyében és akkor áldani fogják poraitokat is. Kezdjétek el a fenséges ideál megvalósítását még jókor, midőn még gyermekeitek felett irányító hatástok van, hogy aztán később ne legyen, a szülő uralkodjék gyermeke fölött példájával s ha otthon látta tisztelni a vallást, erkölcsöt, akkor a világban egykönnyen el nem bukik.

Azért egyrészt neveljék őket vallásosan s másrészt ne engedjék fiaikat a fővárosba mindaddig, míg kellő biztosítékuk nincsen az iránt, hogy bennük a vallás szent értelme folyton erősbödni fog. Vigyázzanak, hogy az ifju a fővárosban oly otthonot találjon, melyben ment lesz minden zsákmányt leső üzér befukarkodásától, melyről biztosítva lesznek, hogy gyermekeiket oly tisztán adja vissza, mint amily tisztán azokat önökötől átvette.

Ily otthon a budapesti „Szent Imre háza” nyújt, mely az ifjuság erkölcsi nemesítését írta zászlajára. E kollegium vezetősége, kiknek élén Glattfelder Gyula dr. igazgató áll, Pieber Henrik és Trikal József praefektusokkal minden eszközt megragad, hogy az ifjuságban a vallást a tudományjal párosulva azt igazi keresztény gondolkodásu magyar ifjává nevelje.

A Kollegium e jövő iskolaévre 110 ifjut fogad magába, kik közül 22 kedvezményes. Ha még a „Szent Imre kör” külső tagjait is hozzászámítjuk, összesen 400 ifju fejlődik a katolikus szellem irányítása alatt. A Kollegiumban a szeretet tana vezérli az ifjakat, ahol csak bekét és családi otthonot találnak, melyben a vallás ápolása mellett a tudományok ápolása méltó helyet foglal el, mert hisz jelszava: „Vallás és tudomány.”

Az Egyesületre és Kollegiumra felvilágosításokkal szívesen szolgál Glattfelder Gyula dr. igazgató. (Budapest, Papnövelde-utca 7.)

—ó.

Levelezés.

Augusztus 2.
1879—1904.

Mária-Zell, 1904. aug. 3.

Tisztelt olvasóim megbocsátják, ha újra foglalkozom jubileumunkkal. Hiszen a multkori cikkben én ártatlan vagyok, azt dr. Dudek János követte el. Büntetésből, hogy a saját lapomban szerkesztett ki, nem is olvastam. Hoztak ugyan mult vasárnap társaim egy példányt Bécsbe, de ők tanuim reá, hogy kezembe sem vettem, nehogy szegyenkezzenem kelljen.

Nem pályázom a szerénységre. Der Bescheidene will zweimal gelobt werden. A gyarlóságból megvan bennem annyi, hogy nem egy szerény heti közlönyt, de három napi lapot is lehetne

szerkeszteni vele. De nem szoktam olvasni a velem foglalkozó cikkeket.

A nyitrai közönség tudja, hogy annyi mérget szórtak reám, hogy az a legfokozottabb ambíciót is kielégítene: ez ellen legjobb óvszer a teljes ignorálás. Eleinte ugyan nehezen megy, de 12 év alatt lassan megszokja az ember, mint az arzenikum-evést. — Érzem, hogy szerzetesjével csapong képzeletem, mint az ablakból látható ködfoszlány a Hochschwab tömkeleges ormai között. Hiszen én jubileumról akarok írni.

Szép is volt az. Huszonöt év előtt kilenc iskolatársat szentelt fel boldogemlékü Roskoványi püspök és mind a kilencen összejöttünk, először egy negyedszázad mulva itt Mária-Zellben, ugy a mint szétváltunk 1879-ben augusztus 2-án Roskoványi asztalánál. Az egyik, Paska István, pláne Bajorországból jött egy napra, hogy másnap ismét visszamenjen oda. S fel se tűnt, mintha csak Nagy-Belicről jött volna Nyitrára.

Az érkezöket Bécsben Bielik Imre ur, az én szeretetreméltó házigazdám, tábori consistoriumi igazgató ur ó méltósága fogadta másik megyénkbeli tábori lelkészszel, Fábry László urral.

Másnap ragyogó verőfény mellett száguldott velünk a vonat a Wienerwald venyige-koszoruzta lejtői mellett a Semmering felé.

A bámulatos hegyipályát ugyan társaim már jobbra látták, de a mesteri technikai mű, akárhányszor is lássa az ember, mindig új bájakat fedeztet fel a szemlélővel, mint küzdött itt a mérnök a természettel, mignem az előbbi lett a győztes.

A vasut már megvolt, de a vonat nem akart mozdulni. Kerekei forogtak, de egy tapodtat sem haladt előre. Csak később találták fel a mai súlyos gépeket, melyek a tapadás elvénél fogva arra oly könnyűséggel szállítják a vonatot, mintha sík pályán futna végig. Jobbra-balra kanyarodik, hogy megmássza a 800 méternél magasabb lejtőt, 15 tuncelbe bujik bele, míg a Semmeringre felér. Érdekes, hogy az utolsó alagutat télen fűtik és minden vonat kivonulása után nyílását elcsukják, hogy a benne bugyogó víz meg ne fagyjon s a közlekedést ne akadályozza.

A vasut mentén buja zöld vetések ringanak, jóllehet augusztus elseje van, ami még a trenesenmezei kollegákat is meglepte. A fenyves felől illatos levegő özlönik be a tárt ablakokon, míg a Schneeberg egy védett vízmosásából vakító fehér hófolt csillog alá a magashól, melyet a nap elfelejtett megolvasztani a mult télből.

A vonat mentén, mihelyt megállunk, havasi gyopárt, tarkaszínű művirág bokréttákat, friss cseresznyét árulnak. Boldog Isten, hol van nálunk a cseresnye-idején. Nyitrai május végén mosolyog le ránk ilyen gyümölcs a fáról; augusztusban már szőlőt eszünk.

Mürzuschlagból 24 koronáért szállít bennünket egy négy üléses kocsi. Elég magas ár, mert visszafelé is annyit ker, holott Mürzuschlagból Mária-Zellig csak 56 kilométer. Ezek is addig ütik a vasat, míg meleg. A mürzvolgyi paraszt csakugyan augusztusban arat, de nem szántóföldjén, mely csak akkor, hogy akár egy lepedővel is lehetne betakarni.

Egyébként mind ismert tájak előttem. Ezelőtt 25 évvel az egész 56 kilométernyi utat letárgyaltam egy napon gyalog. Holnap csak a felelevel merek megbirkózni. Hiába a Pöstyén sem érvényesül ott, hol 25 esztendő ellensúlyozza hatását.

Mária Zellbe érve nyomban meggyőződtem róla, milyen pompásan működik itt a posta és táviró. Jóllehet itt minden ház szálló, a városkában hemzsegett a sok idegen s megerkezőseimkor magam sem tudtam, hol fogok lakni: mégis már öt perc mulva hogy a szobámba leptem dr. Bartossik barátom táviratot nyujt át. Halából, mint az elsőt itt lenyomatom:

Besztercebánya aug. 1. Kedves lapjának vezércikkén felbuzdulva a lelkes szerkesztőt és általam nagyrabesült jubiláló társait felszentelésük huszonötödik évfordulóján szívélyesen üdvözlő és további apostoli működésükre az istenanya szent Fiának áldását kéri Gürtler kanonok.

A magyar táviratok mind iszonyuan elferdítve érkeztek; a latin az majdnem teljesen érthetetlen, látszik, hogy ketten is fuseroltak rajta. A ferdítést oly sikeresen végezték, hogy belelelik egész vakációm, míg megfejtem a rejtélyt. Izleletből itt közlöm Rasskó Timót bankigazgató urét, de megjegyzem, hogy ez az emberségesebbek közül való, mert némelyik felette komikus módon van eltorzítva. Rasskó uré betűről betűre így hangzik:

Emelkeztes diesche elsee szent Misedek Huszonolles Zlendes emlek ünnepele alkalmabol szive melyeloel baratilag uedvoezoel liteket szeretoe Hivetek Rasskó limot.

A német némelyiknél teljességgel remekelt a ferdítésben, úgy hogy a feladót magát kell megkérdeznünk, ha majd egyszer találkozunk vele ezen a földgolyóbison. Mig egyszer Párisba dr. Dudek által feladott s Hughes gépen lekopogtatott táviratom teljes épségben érkezett meg.

Mária Zellben a templom előnyösen meg van újítva s villamos világítással felszerelve. Kel emesen lep meg, hogy itt nem látni koldust; mig pl. Kiewben majdnem annyi a koldus, mint a zarándok: úgy hogy a Lawrába levezető lépcsőn rongyokba takart, undok sebekből borított testeken kénytelen vagy valósággal átázni: addig itt már harmadik napja nem szólított meg egyetlen egy koldus sem. Lourdesben a sok elárúsító zaklat minduntalan és zavarja a komoly hangulatot. Itt azok is szerények.

Sietünk a templomba, jóllehet már este 8 óra van. A padok telve vannak ajátatoskodókkal; a kegyelem-kápolna előtt egy sereg fogadalmi gyertya ég. Térdre omolunk az ezüst rácsnál és behunyt szemmel végig tekintünk a 25 esztendő. Mindenható Isten, vajjon lesz-e még másik negyed század? És ha lesz is, vajjon nem kívánczik-e az ember törődött testével inkább a sirba, oda, a hová annyi sok ismerősünk megelőzött, míg a mi sorainkban eddig nem vágott rendet a halál kaszája.

Másnap Kutvaszer István társunk tartotta a hálaadó isteni tiszteletet a kegyelem kápolnában valamennyi tagtárs jelenlétében. Itt megemlékezünk szüleinkről, aggastyán püspökünkről, rokonainkról, jóbarátainkról, meghalt és élő tanárainkról s volt és leendő tanítványainkról, még ellenségeinkről is, mint a kereskedő, mikor csődöt mond, megalkuszik valamennyi hitelezőjével. Ilyenkor megszűnik az ellenszenv, a gyűlölet, vajha megszűnnék mindörökre!

Nyomban utána ugyanott dr. Bartossik Antal a tagtársak kérelmére boldogult Roskoványi püspökért tartott sz. misét, melyen Czeizel György, dr. Puchovszky Bálint és dr. Kaszala János, valamint véletlenül két nyitrai hölgy Szejtl Antonia és Tipula Amália urnók is voltak jelen. Delben a társakat Kutvaszer István látta vendégül a Fekete Sasnál, hol az ad hoc házi gazda a megindulástól remegő hangon megemlékezett a kereszténység közös atyjáról és az apostoli királyról. E sorok írója a szeretet főpásztorát, Bende Imre püspök urat eltette; dr. Bartossik Antal elmés tőszóban a volt tanárookra és előjárókra emelt poharat, mig Gyurcsányszky Dóme az iskola-társakról emlékezett meg szeretetteljes hangon. Paska István Kutvaszer Istvánt, Rényi István a vendégeket eltette, kiknek nevében dr. Puchovszky, majd később dr. Kaszala János felelt. Együttal elhatározták, hogy ezentul minden évben találkoznak valakinél, s az ABC. sorrendet követve dr. Bartossik magának kérte az első találkozót.

Ekkor egy mélyen megindító jelenet következett be. Az egyik asztaltárs fölemelkedett és utalva arra, hogy b. e. Roskoványi püspök főpásztori hivatalának minden évében elzarándokolt ide, dacára annak, hogy egész évben ki sem mozdult a püspöki várból, kivéve mikor az egyházmegyét látogatta, Mária Zellbe még aggkorában is ellátogatott évenként. Emeljünk neki, ugymond, emléket e kegyeletes helyen örök alapítványként lelke üdvéért, a felszentelés napján aug. 2-án itt mondandó sz. misére. Nekünk már 6 nem adhat semmit, ez az adomány nem kegykeresés, nem ügyes számításból történik, mert mi Roskoványitól semmi viszonzást nem kaphatunk, ez tisztán a kegyelet ténye. Buzdító példaul felhozta, hogy Roskoványi magánlevelei között megtalálta egy drótostótnak levelét, melyben az egyszerű ember értesíti, hogy küldött neki a főpásztornak egy ládika szivart. És ezt az adományát annyira nem számításból tette, hogy még a levél keltét is elhagyta, nemcsak a lakás és utca, de még a város sincs megnevezve, honnan jött; csak a postabélyegről lehet nagy nehezen kibetűzni, hogy Aachenben adták fel a küldeményt. Ez az igénytelen jámbor tótember csak adni akart; hogy adományát esetleg viszonzozák, azt ő maga tette lehetetlenné. Előhozta továbbá a felszólaló, hogy dacára annak, hogy Roskoványi jótékony célokra több mint 1 millió 300,000 forintot tett le alapítványképz. az ő emléke a természetfölötti világrendben csak *lányiradományokból* áll. Utolsó alapítványát, amit lelke üdvéért mondandó sz. misére tett, elmosták az általa előre nem látott mostoha viszonyok, s amit bármelyik bérese is megtehetett magáért, nem állott módjában Roskoványinak. S ha nem találkozik egy nemes szív, Czeizel Gábor praelatus ur személyében, ki magáéból tette le kegyeletből az alapítványt, most nem

volna emléke a fópásztorok legnemesebbikének saját székesegyházában.

Az indítványozó nem számított egy előre nem látott segítő társra, a saját meghatottságára. Beszéde közben ismételtlen annyira elérzékenyült, hogy csaknem kínos szcena következett mely a jelenlévőkre annál erősebben hatott, amugy sem léven az elérzékenyült kedélynek sok nógatásra szüksége, egyhangulag nagy lelkesedve elhatározták, hogy a szükséges 400 koronát összeadják. Az elhunyt lelki szülőnek ez a legszebb megtiszteltetése gyermekeitől.

Az ebéd alatt mintegy 30 távirat érkezett u. m. Bende Imre püspök úrtól, Vagner József, dr. Csippék Sándor, dr. Bobok József, dr. Batthyány Vilmos gróf, Mihálik József kanonok urak, Belák József, Prihoda Lajos, dr. Dúdek János, Kondor István, Német István, Csefalvay Aladár, Cserey István, Bezák István aláírással, Huszár István és családja, dr. Bangha István és családja, Riszner Károly és neje, — vidékről gr. Zamoycki Jenő Aschachról (F.-Ausztria), (az érkezés sorrendjében) Reeska Zsigmond Kochanóc, Moró Béla Mosenok, Bröss Endre Egbell, dr. Rudnay Sándor Budapest, Kiszueanjhelyről: Jeszenky Alajos, Szmda Kálmán, Pálffy Pál, Turcsok József, Szmda Victor, Gramantik György, Sefesik Károly, Mayer Endre, Czinsek János, Fratrik Elek, Gasparecz János, Bélik Mihály, Czinyán Károly, Kmettyó Károly, Bicsovszky zsolnai főreáliskolai igazgató, Kubinyi Endre, dr. Brezsný János aláírásával, azonkívül külön Kutvaszer Istvánhoz a nyitrai városi tanács, Iparbank, Takács-család Kassáról, dr. Benke Nándor, Malaekáról, Szabó Imre (Nyitra), Fiebig Alajos, — Bartossik drnak Ludvig Gyula és a többi.

Fogadják a nevezett urak mindnyájunk nevében leghálásabb köszönetünket jókívánatukért. Legyenek meggyőződve, hogy e kegyeletes helyen távol a hazától kétszeresen jól esett a szíves megemlékezés. Mi hiszünk az isteni gondviselésben és erősen hiszünk azt is, hogy megfogja hallgatni önkéret rebegett buzó imáinkat.

Dr. Tóth János.

Ujdonságok.

Királyi kitüntetés. A hivatalos lap mai aug. 6. számában örvendetes meglepetéssel olvassuk, hogy Huszár István urat, nyitrai könyvkereskedőt, a király Ischlben, aug. 1-én kelt legfelsőbb elhatározásával kereskedelmi tanácsossá nevezte ki. Huszár István ur, mint könyvkereskedő olyan terepen működik, hogy azon közügyekben érdemeket szerezni végtelenül nehéz. Hogy a legfőbb figyelem mégis reá irányult, azt kétségkívül mint a keresked. közös érdekek önzetlen és aldoztakész képviselője érdemelte ki. Huszár István ur évek óta a nyitrai törvényszéknél kereskedelmi ülnök, ami szakképzettségéről és az illetékes körök beleje helyezett bizalmáról tesz tanubizonyoságot. Huszár ur a nyitrai kath. Legényegyletnek világi elnöke s azonkívül minden helyi katolikus egyesületben előkelő s mi több aldoztakész szerepet játszik, miért is szívünk mélyből e legfelsőbb kitüntetés alkalmából őszintén üdvözljük. — A hivatalos lap idézett szövege így szól:

Magyar igazságügyminiszterem előterjesztésére *Walder Gyula* aradi és *Huszár István* nyitrai törvényszéki kereskedelmi ülnököknek a királyi kereskedelmi tanácsosi címet díjmentesen adományozom.

Kelt Ischlben, 1904. évi augusztus hó 1-én.
FERENCZ JÓZSEF s. k.

Dr. Plósz Sándor s. k.

Személyi hírek. *Malatinszky József* apátkanonok, *Biringer Ádám* nyitra-alsóvárosi kanonok-pleb. carlsbadi üdülésükből hazaérkeztek. — *Jeszenszky Alajos* apátkanonok *Kubinyi Endre* püspöki főpenztáros társaságában a magas Tátra-vidékre utazott, honnan e hét elején térnek vissza. — *Dr. Puchovszky Bálint* és *dr. Kaszala János* Eisenerz vidékén uyaralnak, s utjukat Reichenhall felé veszik. — *Lóskay Gábor* ezredes ur, a dandarához tartozó zászlóalj megsemmisítésére vezérkari tisztje sárói *Szabó Lajos* százados kíséretében július 31-én két heti időtartamra elutazott.

Kinevezés. Markovics Ince budapesti rendőrfogalmazót a belügyminiszter rendőrkapitányává nevezte ki. — Markovics ur Nyitra város szülője s előbb mint esztergomi növ. pap ugyanott elvégezte a hittudományi tanfolyamot, de nem bizván teljesen hivatásában, közvetlen az ordinatóriól kilépett. Rövid időre reá tagja lett a budapesti államrendőrségnek a bünyői osztályban mint detektiv a legkomplikáltabb esetek kibogozásában genialis tehetségéről tett tanúságot. Ő nyomozta ki többi között a Szendrey Strassnow csalót, aki egyházi nagy beneficiumok

kecsgetésével Vértessy min. tanácsos alcájában többeket megszarolt. Ő nyomozta Kecskeméthyt is Amerikában. Ezt persze eredménytelenül. — Jeles földinket kitüntetés alkalmából szívünkől üdvözljük. — A király ő Felsege *Stank Lajost* pénzügyi tanácsossá és pénzügyigazgatóvá nevezte ki Trencsénben.

Honvédségi gyakorlatok. A helybeli honvédsapatok f. hó 2-től 4-ig tartották harcseru egyes lövésüket éles lőszerrel Gerencser és Csitar községek között. A messzelövés jövő héten szombaton lesz Darázs község határában.

Üdvölet Máriacellbe. A f. hó 2-án jubiláló érdeműs férfiakról első sorban a központi papság emlékezett meg a következő classicus sorokkal: „An Hochwürden und Gnaden Herrn Stefan Kutvaszer in Maria-Zell Steiermark. Clerus gremialis Nitriensis dum pie in Domino inbilantium novem fratrum inclyta merita laeto animo recolit, atque sancta cordis vota in loco Beatissimae Virginis dicato devote nuncupantibus ingenuum amorem et sincerum aestimum ultro offert: uberem gratiam in praesenti et gloriam in futuro impense vovet. Signavi nomine etiam sociorum. Vagner.“ — A nyitrai központi papság, midőn az Ur nevében jubiláló kilenc testvérnek bokros érdemeire örvendetes lélekkel visszagondol és nekik, kik a Boldogságos Szűz kegyhelyén szívük szent fogadalmát nyilvánítják, gyengéi szeretetét és őszinte nagyrabecsülését kifejezi, kívánja Isten bőséges kegyelmét a jelenre s dicsőséget a jövőben. Paptársaim nevében: Vagner. Ezen szívből fakadt üdvöletet a jubiláló nevében Kutvaszer István tisz. kanonok ur közönte meg.

Megbízás. *Holek László* csendőr százados a VII. sz. csendőr kerületnél a II-od törzstiszti teendőivel bízott meg.

Egy szerencsétlen ifjú ballépése. Winkler Kálmán magyar királyi számtiszt, egy zavaros pillanatában elhatározta, hogy véget vet életének, mely újabb szerelmi csalódással, illetve reménytelen szerelemmel volt terhelve. F. hó 4-én este egyik-másik barátja még találkozott is vele, kiknek kérdéseire gyorsan s kiterőleg válaszolt. 11 órakor éjjel elhagyta Vazul út 4. szám alatti szállását, bérkocsira ült s Galgócra hajtatott; honnan a kocsi visszaküldte, maga pedig 1 óra tájban gyalog átment Beregszegré atyja sírjához, hol egy kilenc mm.-es forgó pisztolyal röptett golyót jobboldali halántékába s rögtön kiszendvedt. Tóth főszolgabíró reggel 9 óra 40 perckor ment ki a véres dráma színhelyére, mikor is a holttestet már mereven találta.

Eskütétel. A f. e. július 1-én nyolc heti kiképzésre bevonult póttartalékos tanítók ünnepes eskütétele f. hó 7-én d. e. lesz a honvéd laktanyában.

Városi közgyűlés. A kánikulai melegben mindenki hűsülni szeret, azért a városi rendkívüli közgyűlésen igen kevesen jelentek meg. A közgyűlés megnyitása után a polgármester három heti szabadságot kért, mit a közgyűlés megszavazott. Dr. Kállay Ármán a vásárok megtartásának módosítása miatt interpellált, felszólalásának eredménye az, hogy a minisztert fölkerik, hogy a vásár reggel ne 5, hanem 8 órakor kezdődjék és piaci termékeket minden nap szabad eladni. — A napirendből kiemeljük, hogy a József főherceg laktanya mellett levő a város tulajdonát képező 158 négyszögölnyi területet 3160 koronáért megvette Aujeszky József vállai hengerműmalmotulajdonos. A városi pénztár számadását és rovancsolását helyeslőleg tudomásul vették. — Nagyobb vita keletkezett a rendőrlaktanya és fogház átalakítására vonatkozó javaslatnál. Az átalakítási költségvetés 15,216 koronára rug, Bartha János 5%, ifj. Tomaszek János 9.5% és Binetter Fülöp 17.7% engedményt ígér, ez utóbbi ajánlatát elfogadták 19 szóval 3 ellenében. A többi kisebb tárgy letárgyalása után a közgyűlést berekesztették.

A nyitrai kórház családi ünnepe. F. hó 1-én a nyitrai kórházban a reggeli vizittek már reggel 7 órakor kezdődtek, hogy korán végezhesen mindenki, mert az orvosi kar, a tisztviselők és ápoló testvérek ünnepélyre készültek. Aznap volt ugyanis 20 éve, hogy dr. Biringer Ferenc tb. főorvos kórházi igazgató, a nyitrai kórháznál működését megkezdette. Szolgálatban töltött 20 év bárhol is szép idő, hát még ha valaki kórházban tölti ezt, annyi ezer és ezer ember fájdalmát, jászavát nézte, hallgatta és csillapította. Ma napság már a 10 évet is nagyban jubilálják, tisztelői ismerve az ünnepelt

gondolkodásmódját, fényes ünnepély helyett egyszerű családi, de a szeretettől áthatott ünnepélyt rendeztek. Reggel 9 órakor a délszaki növények, virágok és lombfűzerekkel díszített lépcsőházban dörgő eljennel fogadták az érkező igazgatót, ki az egészről mit sem sejtve a szokott időben jött és gondolataiból csak az eljenzésre riadt fel. Az orvosok és tisztviselők szobájába kísérték az igazgatót, hol az ápoló testvérek is megjelenvén, dr. Babó osztályorvos a kartársak, tisztviselők és ápolónővérek nevében magasroptú szívélyes és szeretettől áradozó szavakkal üdvözölte. Az ünnepelt a meghatottságtól elérzékenyülve, a főleg megszokott modorban talpraesetten, szívélyesen és szeretetteljesen válaszolt. Ezután valamennyien az intézet kápolnájában szolgálatot hálát adó Istentiszteletra mentünk, hol a mi jó kívánságainkat már a betegek imája is fokozta. — Adja az Isten, hogy dr. Biringernek ne legyen igaza, mert válaszában kiemelte, hogy — mint tudós a csálhatatlan statisztikára hivatkozott — 20 évi orvosi működéssel elérte pályája zenitjét, mi azonban, kik őt közelről ismerjük, ezt hinni nem akarjuk, mert tudjuk, hogy szívós természete az akadályokat nem ismeri, férfias akarateréje a a kitűzött célt minden esetben eléri, tehetségét pedig folyton folyvást serényen műveli, ugy hogy képessége nem csak minden tekintetben fenáll, hanem hiszük és reméljük, hogy az ezentul is világító fátylaként fog lobogni: a szenvedő emberiség javára, a nevéhez fűződő kórház és egyuttal szeretett megyénk dicsőségére és őt tisztelő és szerető emberiség öröme. Ad multos annos!

A nyitrai megyei gazdasági egyesület f. évi augusztus hó 12-én, pénteken d. e. 10 órakor Nyitra új saját helyiségében (Kossuth-ter 3.) igazgató-választmányi ülést tart.

Építészeti szakosztály. Utóbbi időben nagyon kezdik támadni a városi építészeti bizottságot és annak érdemes elnökét, Juhász Sándort. A támadások hatása alatt *Juhász Sándor* a szakosztály legutóbbi jul. 31-én tartott ülésén miután eljárása helyességét igazolta, hogy esetleg személye ne legyen oka a szakosztály ellen folytatott folytonos támadásoknak, elnöki állásáról lemondott. Hogy mily alaposak Juhász Sándor elnök ellen folytatott támadások, kiténik abból, hogy két szakember, két építész rögtön felszólt és kijelentették, hogyha Juhász Sándort újból meg nem választják elnöknek, lemondanak állásukról. Erre a szakosztály osztatlan lelkesedéssel újból egyhangulag választotta meg elnöknek, miáltal J. S. eljárása helyességét a maga részéről elismerte, miben Juhász Sándor elegendő elégtelt nyert azon támadások ellenében, a melyekkel illették.

Életmentő hölgy. A Nyitra folyó partján a csinesben nagyon sok felügyelet nélküli 3—6 éves gyermek szokott játszani. F. hó 1-én történt, hogy este 6 óra tájban játék közben az egyik 6 éves fiúcska beesett a meredek partú Nyitra vizebe, és ott elmerült a mely folyóban. Játsszótársai elszótktek, ekkor a Gisser fűrdőben uszkáló közönség egy rémes jelenetnek lett szemtanuja, a fiút a víz majd fölvetette, kevésbé mult, hogy bele nem fult majd ismét a habokba merült. Ekkor többen halálmegevetéssel szeltek a habokat, hogy a fiút kimentessék, de az életmentés dicső érdeme egy hölgyé, Goldberger Janka kisasszonyé, ki gyors tempókkal sietett a másik partról, a fiút megfogta, kiemelte, majd rudat hoztak s a fiút szerencsésen kiemelték a meredek partra. A bátor életmentő hölgyet lelkesen megjelönte a fűrdő közönség. A mint a fiu a parton volt, s kiöntötték belőle a vizet, mihelyt ijedségéből magához jött, rimázkodott a habokban elmerült kalapja fölött: „Jaj!, kde je moj sirák!“ Azért különösen a Nyitra partján lévő utcák lakosságát figyelmeztetjük, hogy gyermekeikre vigyázzanak, mert a gyermek éretlen eszejárásánál s pajkosságánál fogva ott leli sírját, a hol nem is gondolnók, s gyászba borít egész családokat.

Köszönet. Megyés Püspök ur ő Méltósága a podvázsi és bohunici tűzkárosultak felszegélyezésére 150 koronát küldeni kegyeskedett a pruszkai plébános kezéhez, mely kegyes adományért ez uton is leghálásabb köszönetet mond ő Méltóságának a tűzkárosultak nevében Pruszkán, 1904. aug. 3-án. Chocholus Bálint esp. plébános. — Nem mulaszthatom el, hogy mély halámat s forró köszönetemet ne fejezzem ki ugy magam, mint hiveim nevében e helyen is méltóságos Bende Imre püspök úrnak, a ki a nemsovai tűzkárosultaknak 160 koronát kegyes volt küldeni. Az Úr Jézus fizesse meg jó fópásztorunk kegyes adományát. — Hreuszik Ferenc, nemsovai esperes plébános.

Kikeresztelkedés. A világhírű póstyéni fürdő bérője Vinter Lajos családja már régen a katolikus vallás híve, azonban a családapa áttérését halogatta, míg végre f. hó 2-án ő is kikeresztelkedett a zsidó vallásból. A keresztelési szertartást Klinda Theofil kanonjogtudor, pápai prelátnak, esztergomi kanonok végezte, a keresztapát tisztelettel Desseffy Gyula pápai t. kamarás, ny. plébános töltötte be.

Áthelyezés. *Simonyi József* I. sz. csendőrként kerületbeli százados minőségben Nyitra helyezettetett át.

Losonci Szabó Imre. honvéd százados a helybeli honvédség ezrednek Léván állomásozó 2. zászlóaljához helyeztetvén át, városunkból távozik. Nevezett százados ur aránylag rövid, alig két évi itt tartózkodása alatt nemcsak az egész tisztikarnak, hanem — mondhatjuk — a város egész intelligens közönségének becsülését és kiváló rokonszenvét nyerte meg őszinte nagyrabecsülésünket viszi magával új állomására.

Rendjel átadás. Mint már jeleztük ő Felsője a szakolcai vörös-kereszt egyesület elnöknőjét Mitter Nándorné úrhölgyet buzgó fáradozásai elismerésül a II. osztályú Erzsébet rendjellel tüntette ki. Julius 31-én d. e. 11 órakor nagy érdeklődő közönség jelenlétében beszéd kíséretében tüzte fel az érdemrendet Czobori Károly polgármester, a városházán ez alkalomra csinosan feldíszített tanácssteremben. Este 7 órakor következett az ünnepség második része, a hangverseny, mely fényesen sikerült; az egész ünnepet jól sikerült táncmulatság zárta be, mely a reggeli órákig tartott.

A F. M. K. E. közgyűlése. A Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület XXII. évi rendes közgyűlést 1904. augusztus 23-án tartja meg Breznóbánya sz. kir. városban. A meghívókat már szétküldték, a tárgysorozat a rendes ügymenetet tartalmazza, különös fontosságú dolog nincs benne. A közgyűlésre az elnökség meghívja az egyesület összes alapító, örökös, rendes és pártoló tagjait. A kereskedelmi miniszter és a Kassa-Oderbergi vasút, a közgyűlés alkalmából, aug. 18-ától számítandó 10 napi érvényű kedvezményes utazást engedélyezett, amely szerint az egyesület tagjai gyors és személyvonatokon II. osztályú jeggyel az I. osztályon, III. osztályú jeggyel pedig a II. osztályon utazhatnak Breznóbányára és vissza. A kik ezen kedvezményes utazásra szóló igazolványra, valamint a Breznóbányán való elszállásolásra igényt tartanak, forduljanak augusztus 15-ig bezárólag a F. M. K. E. főtitkári hivatalához (Nyitra) vagy Breznóbánya sz. kir. város polgármesteri hivatalához. Később jelentkezők megfelelő elszállásolása iránt sem a főtitkári hivatal, sem Breznóbánya város nem vállalhat felelősséget.

Óvakodjunk a repülő golyóktól. A nyitrai honvédség ezred augusztus hó 12-én és 13-án harcszerű lövészetet (éles töltennyel) fog tartani Darázs közszeg, Pleska B., Zabor és Kajsza közszeg által határolt területen. Főlövész: Kajsza, Pleska B. (hegy) felé. — A lövészet tartama reggel 6 órától délután 1 óráig. — A lakosságot figyelmezteti a rendőrkapitány, hogy Darázs közszeg, Pleska B., Zabor és Kajsza közszeg által határolt területen a fent jelzett időben való tartózkodás életveszélyes.

Meghívó. Az érsekújvári választókerület győzedelmes néppártja Tótmegyeren 1904. augusztus hó 14-én, vasárnap d. u. 4 órakor néppárti népgyűlést fog tartani, a következő tárgysorozattal: Elnöki megnyitó. Tartja: Rakovszky István orsz. képviselő. A néppárt működéséről. Tartja: dr. Kovács Pál, orsz. képviselő. A néppárt szükségességéről. Tartja: dr. Lillin József, fővárosi ügyvéd. A néppárt és a kisemberek. Tartja: dr. Eraszt Sándor, orsz. képviselő.

Kutyaharapás, segélynyújtás és képlő műtét. Mult heten egy tekintélyes helybeli kereskedő segédjének, Sztavenyik Rezsőnek egy magasra törő kutya az orrát leharapta, a sebet, egy magát minduntalan megnevező helybeli orvos összevarrta, — a ki egyik helybeli lap tudósítása szerint szerencsésre jökor jelent meg a helyszínen, — de a háziorvos nem örült a szerencsés varrásnak, mert látta, hogy a sérült orrának egy része hiányzik és így a fiatal ember el lesz csufítva, ezért őt azonnal a kórházba küldte, ahol dr. Biringer a csuffá tett orrot képlő műtét segélyével azonnal régi emberi formájához hasonlóvá tette és a fiu nyolcadnapra elhagyta a kórházat.

Szent Antal szobor Póstyénben. Julius 31-én nagy ünnepség keretében szentelte fel szent Antal szobrát Póstyénben Venczell Antal esztergomi apát-kanonok, pápai praelatus úr. A szobor, mely 500 koronába került, egy póstyéni gazda ajándéka. A szentelést megelőzőleg Praznovszky József póstyéni plébános szép beszédet mondott a szentéről. Az ünnepi szentmisét Venczell praelatus tartotta fényes papi segédlettel, melyben az ott tartózkodó papság vett részt. Délben disztrakoma volt a plébánián.

Anna-bál Póstyénben. A mult vasárnap, július 31-én este folyt le az Anna-bál Póstyénben, melyen nemcsak a fürdő vendégsége és a helybeli intelligencia volt jelen, hanem számos vidéki, sőt fővárosi is kirándult, hogy a világhírű fürdőben tartott és kellemesnek ígérkező mulatságon részt vegyen. A közönség teljes megelégedését mutatja az, hogy az este 9-kor kezdődő vigalom csak a reggeli órákban ért véget.

Országos művész körút. Folyó hó 1-én, hétfőn a Hungaria kávéházban a fővárosi színházak egy pár tagja nagyon sikerült hangversenyt rendezett. A tizenegy számból álló műsorból különösen kiemelendők: *Krasznay Aranka*, aki bájos megjelenésével és kellemes hangjával egy csapásra meghódította műpártoló közönségünket, továbbá *Halász Nándor* kupléival és *Ábrányi Koldus*-ának kitűnő előadásával ért el nagy sikert. Mindkettő tehetséges kezdő, kiknek szép jövőt jósolunk. A többi szereplőnek is bőven kijutott a tapsból és elismerésből.

Köszönetnyilvánítás és kérelem. 32 tűzkárosult család nevében hálattal szívvel mondok köszönetet ez uton is mélt. és főt. Bende Imre nyitrai püspök urnak, ki kegyes volt sujtott hievim felségelyezésé sajtójából 300 koronát adni. Hasonlóképen köszönetemet fejezem ki mélt. és főt. nyitrai káptalanunk, mely hievim nyomorának enyhítéséhez 50 koronával járult hozzá. A nagylelkű adakozóknak a jó Isten kegyelmeivel honorálja irgalmasságukat. Együttal bátor vagyok ezen 32 éhez, hajlék, ruhanélküli család nevében fordulni, az irgalmas szívű emberbarátokhoz, kegyeskedőnek bármintem adománnyal is hozzájárulni ezen szerencsétlenek nyomorának enyhítéséhez. Bármintem adományt, legyen az pénz, ruha, lábbeli esetleg elemi cikke nagy hálával fogadnak a tűzkárosultak. Mojthin. 1904. aug. 3 u. p. Pruzsina, Trencsénmegye. Patrik János plébános.

Rendelet a beiratásnál. Berzeviczy Albert dr., kultuszminiszter rendeletet adott ki, mely a beiratásokat lényegesen megkönnyíti. Eddig ugyanis az volt gyakorlatban, hogy a beírandó gyermek születési bizonyítványát a beiratásnál fel kellett mutatni. Ez természetesen sok utánjárással és költséggel járt, melyet különösen a szegény sorsú szülők sanyeltek meg. Ennek elkerülésére a miniszter elrendelte, hogy ezentul a születési bizonyítvány helyett egyszerű tanusítványt kell előmutatni. A tanusítványt egészen díjtalanul és bélyeg nélkül köteles kiállítani az anyakönyvi hivatal.

A manigai hid. Régóta készül már Maniga nevű galgóc járási közszegben az ottani patak hídja. Ideje is már. Ily rozoga volt a régi hid, hogy az utasnak a kicsiről leszállva kellett a hidon átmenni s vámot azonban szednek nyakra-főre. Közigazgatásunk emberei mégis gondoskodtak arról, hogy új hiddal enyhítsék a vámfizetés keserűségét, melynek létesítésén már dolgoznak, de még mindig csak dolgoznak s hogy mikor lesz kész, az a jövő titka. — Addig is míg a jövőfátólól kiburkolódik e titok, kötelessége az illető hatóságnak ügyelni, hogy este és annál inkább éjjel az épülő hid mellett lámpát gyújtasson a járókelők biztonsága érdekében, mert fölötte veszélyes kocsival a vizen átmenni, melyben a sok oszlop és kiálló fadorong mind megannyi rénkép lebeg a ló szeméi előtt és a megbokrosodás következtében kifordult utazó dieshymnust zeng a hatóság figyelmes és előrelátó gondoskodásáért.

A szenvedő emberiségnek oly kitűnő szolgálatokat tett a póstyéni világhírű fürdő, hogy a legutolsó lapunkhoz beküldött fürdővendég névsó szerint július 30-ig 5454 vendég látogatta. A vendégek között van Maschin Sándor vezérkari ezredes és Trzaska Károly keletafrikai hadnagy és Nyitráról Feitscher Ernő üvegkereskedő.

Szerencsétlenül járt vasuti hivatalnok. A gyújtogatás gyanújának iszonyu aldozata lett f. hó 2-án *Wlassics Arnold* Kassa-oderb. vasuti hivatalnok. Szabad napját egy kis

kirándulásra használta föl s turista öltözetben a Kisz-Ujhely melletti Kis-Rudina nevű faluba vándorolt. Itt a folytonos tüzesetek miatt nagy rettegésben levő parasztok zsidó gyújtogatónak nézték a fiatal hivatalnokot. Felre vertek a haragot s összecsdőlve a falusi bírival élükön addig vertek botokkal, dorongokkal a tótol nem tudó s hasztalanul könyörgő vasuti tisztviselőt, míg életjelt adott magáról, azután láncot fűzve kezeire a falusi temető halottas bódéjába vonszolták. A szerencsétlen vasuti tisztviselő egyetlen fia volt a szerény körülmények között Budapestén élő szüleinek, akiknek fajdalma szeretett fiuknak borzasztó halála fölött leirhatatlan. A kegyetlenül agyonvert és kirabolt vasuti hivatalnokot fölboncolták és hét bordatörést, vérrel egészen aláfutott agyvelőt s iszonyu zúzódásokat konstataáltak rajta. Tizenkét kis-rudinai parasztot tartanak vizsgálati fogságban. A borzasztó halállal kimult hivatalnok temetése f. hó 4-én volt Zsolnán. A kass. oderb. vasut tisztjei nagy számban jeletek meg szerencsétlen kartársuk temetésén. Szem nem maradt szárazon, mikor a ruttkai vasuti zenekar bús indulója mellett az új városi temetőbe vitték a fiatal hivatalnokot.

Egy kis zárdai növendék takarékosága. Egy kedves leánygyermekről, a helybeli felsőbb leányiskola egy szellemes növendékéről szól a nem mindennapi történet, mely itt következik. Egy évi keserves tanulás után (mennyt tudna beszélni róla az a sokszor földhöz csapott számtan, német nyelvtan!) egyszerre csak eljött a rég várt szünidő.

A számtan is, a német nyelvtan is kiállták a földhöz csapódást 10 hónapig, de tovább nem bírták. Ergo pihenőt kértek és kaptak.

Vilmácskának is ment a távirat Búdapest-ről a helybeli zárdába: utazzzék azonnal haza.

Gondosan felültették hát a kis leányt a vonatra s kezébe adta a gondos kedves nővér a II. osztályú jegyet, megváltva Nyitráról Búdapestig. Érsekújvárig zavartalanul ment az ut. Vilmácska ugyan megaragudott előbb a konduktorra, amiért azt a szép zöld jegyet atlyukasztotta, de aztán megbékült. Így is szép az a jegy. El elnézegette Vilmácska. Ilyen kis papirdarab s mégis mily drága! Hány krémet és indianert lehetne annak árából vásárolni! No, ő ha megnő, takarékosan fog bánni a pénzzel. Mert a takarékoság a földolog egy kis leánynál, így magyarázta a kedves nővér...

Es Érsekújvárig Vilmácska egy egész várkastélyt felépített abból a rengeteg sok pénzből, amit ő össze fog spórolni.

Budapestén a nénikéje várta Vilmácskát. Végignézte az összes II. osztályú kocsiakat — Vilmácska nincs sehol. A néni, *mint okleveles tanító, okoskodni kezdett* s a logikai törvény alapján arra a következtetésre jutott, hogy ha Vilmácska nem száll ki, akkor itt nincs.

Amint ezt megállapította, épen haza felé indult, mikor egyszer csak lelkendezve szalad feléje a III. osztályú kocsi felül — Vilmácska.

— Hát te kis csitri, mit kerestél a III. osztályon?

— Ott utaztam.

— Mutasd a jegyedet... hiszen ez másodosztályú jegy Búdapestig!

— Igen, Érsekújvárig II. osztályon is jöttem, de aztán eszembe jutott, mit magyarázott a kedves nővér a takarékoság erényéről — hát én átszállottam Érsekújvárt a harmadik osztályra, hogy takarékos legyek...

Szegénysorsu iparosaink figyelmébe. A m. kir. belügyminiszter ur ő nagyméltóságának 22527/1186. V. a. sz. rendelete és Nyitra város tanácsának 654/354. 86. sz. határozata alapján, felhivatnak mindazok, kik a néhai báró Wodianer Mór által, önhibájukon kívül elszegényedett, az egyesített Nyitra város területén állandóan tartózkodó, Magyarországon honossággal bíró iparosok és kereskedők javára tekintet nélkül a vallásra tett alapítványból való segélyezésre igényt tarthatnak, hogy alant megjelölt okmányokkal felszerelt bélyegmentes folyamodványaikat legkésőbb 1904. évi szeptember hó 1-ig Nyitra város tanácsánál nyujtsák be. Megjegyeztetik, hogy azok, kik család ellátásáról gondoskodnak és gyermekekkel bíró özvegy, kik ipart űznek, egyenlő körülmények között a többi kérelmezők felett elsőbbséggel bírnak; — továbbá, hogy egy és ugyanazon személy két egymásután következő évben az alapítvány élvezetében rendszerint nem részesülhet, azonban a m. kir. Belügyminiszter ur, az ipar- és kereskedelemügyi miniszter meghallgatásával, különös méltánylást érdemlő esetekben — az alul kivételt tehet. — A folyamodványhoz következő okmányok mellékelendők: a)

hatósági bizonyítvány az iránt, hogy kérelmező magyar honpolgár; b) hatósági bizonyítvány, mely a kérelmező életkorának megjelölése, szemelyi és családi viszonyainak kitüntetése mellett igazolja azt, hogy vagyontalan és önhibáján kívül elszegényedett; c) hatósági bizonyítvány az iránt, hogy a kérelmező a város területén állandó muhelylyel vagy üzlettel bírt. Ezen okmányok a városi r. kapitányi hivatal által belyegmentesen állíttatnak ki.

A bosszu áldozata. A múlt napokban lopás történt Zsere községében. Ugyanis egy jó módú K. I. gazda zsák gabonáját, amint azon délutáni álmát végezte, feje alól kilopták. A gazda felébredt és a menekülő tetteseket felismerve, a hatóságnál feljelentette. A bíróság a tolvajokat hat hónapi fogságra ítélte el. Amde míg a tettesek a fogházban vannak, addig a tolvajok eddig még ismeretlen barátai bosszút forraltak és a feljelentő gazda tehenét az erdőbe vezették és meglövöldözve otthagyták. A kereső gazda csak nagy kutatás után találta meg tehenét az erdőben, mely a bosszu áldozata lett. A hatóság a nyomozást legnagyobb erélyvel megindította.

Marhauzsora. Megyénkben és Trencsén-megye több helyén divik a marhauzsora, mely abban áll, hogy valamely szegény ember állatot kap, azt felnevelni tartozik, vagy pedig marhát munkára, de a birtokosa akkor a mikor neki tessék elviszi az állatot, sokszor a legnagyobb munkaidőben, holott a nép nagy kamatot fizet a kölcsönért. Erre felhívta a földmivélségi minister figyelmét megyénk szakolcai járásának nagynevű országgyűlési képviselője Dr. Csernoch János július 29-iki képviselőházi beszédében figyelmeztette, hogy ezen szegény népnek az állam adhatna állatot, hisz a nép szívesen fizet, csak ne szípolozzák. A minister köszönettel vette e figyelmeztetést és ígéri, hogy nemcsak apaállatot, hanem teheneket is fog a nép között szétosztani; most arra hívjuk fel a nép jó barátjait, hogy alkalom adtán a szegény nép kezére járjanak, és az állami kiosztásnál kérelmét befolyásukkal teljesíthetővé tegyék.

Tűzek. A vörös kakas rémitő arányokban pusztít nap-nap után a szegény Felvidéken. Aug. 2-án d. u. 1/3-kor *Alsó-Tiszán* is dühöngött e borzalmas csapás. Igen valószínű, hogy a tűz irigységéből eredő gyújtogatás következménye, mely gonosz ördögi elhatározásnak majdnem az egész falu esett áldozatul. 53 ház porrá égett, százon felüli melléképületekkel. A róm. kath. templom, plébánia is leégett, különösen az előbbi ugy kívülről, mint belülről harangostul-oltárostul a lángok martalekává lett. A legmélt. olt. szent-ségben rejtezködő Urunk is, a sekrestyéből kihurcolt ládában kénytelen volt lakhelyet venni. A kár óriási. Mentésről — éppen ott, ahol a legnagyobb szükség lett volna rá — szó sem lehetett. Segítség jött 4 szomszéd községből, de a tüzet csak nagy nehezen lokalizálhatták, mert a házak sűrűsége, a vízhiány és a nagy meleg ebben gátolták őket. A leeggett színter szívszorító jelenetekben tölön-tul gazdag volt. A legtöbb gazda teljesen hajléktalan maradt s nincs is remény, hogy viskóját újra felépítheti-e? mert nincs miből. Ember életben is esett kár. Egy husz éves leány, ki a veszedelem elől a csürbe menekült, ott lelte halálát; egy másik meg súlyos égési sebeket szenvedett, mikor holmiját mentette. Több marha, vagy 15 disznó, számos szárnyas állat porrá égett. Most élelem és takarmány nélkül igen nyomorúságos és inséges életnek néznek elébe, az amugy is szegény tűzkárosultak. — *Trencsénben* a Lange-féle majornban a cséplőgéptől az asztalok gyuladtak meg és az egész termés cséplőgéppel együtt, valamint három gazdasági épület is leégett. — *Mesztecskő* trencsénmegyei község augusztus 1-én délután teljesen leégett. A falu hetven lakóházából csak hat maradt épen. Elhamvadt a termés is, valamint nagyon sok háziállat is bennégett a tűzben. — 4-én Pásztón nagy tűz pusztított, mintegy 60 ház égett el és ugyanannyi család lett hajléktalan a szárazság s különösen vízhiány folytán olthatatlan lángok emésztése miatt. Gyújtóval játszázado gyermekek okozták a tüzet.

Pótlás a bakkvé helyébe. Ha idegek, szív vagy gyomor megbetegedik az orvos többnyire az izgatott bakkvé élvezetét tiltja el. Csak hogy annak kedvelt, jó ize ugyszólván már nélkülözhetetlen szokássá vált. Ezért már több, mint egy évtized óta a Kathreiner-féle Kneipp-malátát kávéval vezeték be, mely ezt a jó ize szintén bírja a bakkvé hátrányos tulajdonságai nélkül. Ez tehát az egyetlen, valószínű pótlásnak bizonyult. A Kathreiner-féle Kneipp-malátát kávé gusztyos, tisztá termék, melyet minden vevő azonnal felismer. Óva intjük háziasszonyainkat azoktól a sokféle „kávé

pótlékok"-tól, melyek minden elképzelhető nagyhangú név alatt forgalomba hozatnak, s ezáltal a közönség figyelmét, ezeknek a „különlegességek” tulajdonképeni összetételétől elterelni, a közönséget tévedésbe ejteni igyekeznek.

Utazás Kisfaludy Sándor körül.

Úgy vagyok a külföldi utazással, mint az egyszeri ember, mikor más megyébe vetődött s ott hallgatott egy szép prédikációt. Szépen beszél az Istenadta, szót a szomszédjához, de mikor nem a mai farenkből való! Én is ezt mondom a külföldről. Szép biz az, amit ott kint lehet látni, de mikor az nem a mienk s attól aztán rendszeren elfelejtjük megnézni, megismerni azt, ami a mienk. Pedig haj be sok szépsége van hazánknak vízben, földben, hegyben, völgyben; a baj csak az, hogy nem úgy ismerjük, ahogy ille-nék! Vágvolgyünk egy Rajnavidek, Tátránk egy gyönyörűsége kis Svájc, magyar tengerünk a hullámzó kies Balaton!

Mondjon hát akárki akármit, már én csak ezt a kis otthonunkat szeretem. Lehet, hogy kisebb a szívem vagy talán kevesebb az elfogultságom azokénál, akiknek első gondjuk a nyarat külföldön tölteni; de én még mindig itt a belföldön megtaláltam mindent, amit egy üdülni s hozzáteszem: tanulni vágyó ember kereshet. S megtaláltam hozzá azt, amit külföldön találni nem lehet, megtaláltam hazám multjának nagyjait; azt a talajt, melyen ők jártak, ahol működtek; azokat a házakat, melyekben laktak, azt a földet, melynek minden legkisebb göröndjéhez egy-egy emlék fűződik nagyratörő és tevékeny életökből. Lehet, hogy tanár-ember létemre ez az én különleges hajlamom; de már én úgy vagyok vele, hogy utazás közben is a jelent a multtal szeretem összekötni s a gyönyörűsége természet beszélt szaván kívül a multnak hozzákötött emlékeit is igen szívesen hallgatom. Kellemesebb ez sok mai társalgásnál: van tartalma és nem szól meg.

Az idén dr. Tóth János barátommal Balatonra vettük utunkat. Régi ismerősünk még abból az időből, mikor külföldieskedtünk s a vasút egyhárszort mellett röptett el Pragerhof felé. Akkor is olyan szépen tekintett ránk, hullámzó felülete mind megannyi fejbőlintás volt, a partjait szegélyző hegykupok hatalmas növényzetökkel mintha mondták volna: minek mentek tovább, én is vagyok valami! Mintha az elfogult emberrel lehetne beszélni. Azóta azonban alábbhagyott bennünk az elfogultság s megemlékezvén a régi hazai ismerősökről, az idén neki szántuk az egész vizitet, hogy szemtől-szembe, hegyről-tövíre megismerkedjünk vele. Mondhatom nem bántuk meg, többet mondok: megszerettük; mert a hullámzó Balaton meg nem szeretni igazán nem lehet.

Első utunk rajta a Baross-gözsön Siófokról Balaton-Füredre vezetett. Ez volt az első ismerkedés s mintha duzzogott volna ő tósága, hogy régente meghívását el nem fogadtuk, olyakat döfött a gözsön, hogy a hajórúdba kellett kapaszkodnunk. Teljes erejével hanyta a hullámokat. Úgy látszik nemcsak az asszonyt, Balaton sem érdemes bármikor is szemtől-szembe mellőzni, mérgező lesz. De hát most hozzamentünk, látogatásunk csak neki szólt, remelhetjük a megbocsátást, ha kicsit kimérgelődik. S csakugyan másnap már teljesen nyugodt volt s mi Füred táján egész kényelmes yacht-sétát végezhetünk rajta Almádi felé. Megbékült velünk.

Valóságos költői hangulat az, ami itt az embert elfogja: ennek a tájnak romantikája van. Amott a hegyfokon Balatonba néz Tihany nagy multú kolostora, emitt szép nádas szegélyzi a partot, amott fölébb a hegyoldalokban szőlők s bennök a villák nagy száma üdvözli az utast, körülötted a nagy víz, melynek tulsó partját nem látod. Szótlanul ültünk egy ideig, szent csend környezett, csak a yacht vitorlájára lebbent egyet-egyed. Mindenikünk el volt foglalva gondolataival: az ember oly jól érzi magát ott. De nem is igazi jó érzés az, ha sokáig benn reked a szívben, nem is maradhatott soká; még most is fülemben cseng, ahogy egyik társunk, tovább meg nem állhatván a néma hallgatást, egészen elérzékenyülve neki kezdett a dálnak:

Be szeretnék arany hallá válni,
Siófokról Füredig uszkálni,
Rátalálnék babám hálójára,
Elbucsznék tőle utójára.

Balatonon dalossá lesz az ember, a természet szépsége teszi azzá, az csalja ki belőle a hangot. A nap hevet mérsékli a víz, érzelmektől lesz forró a szív. Most már megértettem, miért-hogy Balaton vidéki az első nagy dálnokunk: Kisfaludy Sándor, kinek Himfy dalai és a Balaton

partját szegélyző vármokról szóló megható regéi kedveltek lesznek, amíg csak nemesen szeretni tudó szív leszen a magyar földön...

Kisfaludyt, a magyar Petrarcat, szülőhelyét s mindazokat a helyeket felkeresni, melyeket költeményeiben megörökített, volt az én utazásomnak is egyik fő célja. Akiről annyiszor beszéltem az iskolában, róla s Rózájáról, Csobáncról, Badacsonyról, Szigligetről s a többi várról, melyekről szól költészet: ezeket bejárni, ezeket meglátani, volt forró óhaja lelkemnek. Nem is időztünk sokáig a Balaton felső részén. Menjünk le Keszthelynek s onnan a zalai parton felfelé tartva keressük Kisfaludy nyomait!

Az óhajt tett követte. A Kelén gözs, egy a Balatonon, hajóban átaludt éjszaka után, (a Balaton nemtője ennyire poetikussá teszi az embert!), reggeli 1/5-től 1/2-ig — közben itt is ott is kikötve — szállított bennünket a 67 km. hosszú tavon, míg végre Keszthelynél az utolsó állomásnál kikötöttünk. Micsoda panorama volt az innen és túl! A somogyi part alacsony, a zalai hegyektől párkányozva. Ez a szebbik, amaz hullámosabb, mert arrafelé mozog az örökké nyugtalan magyar tenger és oda veti hullámain. A zalai oldal csupa kialudt tűzhányó, ki tudná megmondani a teremtés melyik korszakából? Hideg a földje ma, csak kitűnő boraiban őrzi régi tüzet. Tihany hegyén jóval alább előtűnk elvonult a kúpoknak egész sora s azok is, melyeket költői zománczal vont be Kisfaludy tolla: Csobánc, aztán a méltóságteljes Badacsony, a legnagyobbik a társai között, Szigliget, Szt. Mihály hegye. Hát ez az, ez az! amit eddig csak könyvből ismerek. Ezek azok a vármok, melyeket örökre beszédesekké tett az én költőm!

Keszthelyen megnéztük Festetich György gróf régi Georgikonját, az ébredési korszak első gazdasági iskoláját, most béreslak, s meglátogatam egyik ott üdülnő felsőbb leányiskolai tanárnő társamat, Julia nővért, onnan pedig kocsin Hévíznek, s egyenesen Sümegnek, Kisfaludy Sándor szülőhelyének (1772.) tartottunk. Por és a nagy kanikulás meleg ugyancsak próbára tették türelmünket, de hát mi volna nehez annak, aki szeretetének tárgya után áhitozik. Én pedig szeretem a nagy embereket.

Utunkban éppen hátuk mögé kerültünk az említett hegyeknek s elhaladtunk a tórol nem látható többi kúp alatt. Rezi és Tátika váromlodekai innen köszöntöttek. Most sűrű erdőse veszi őket körül, mert régen voltak ám a kuruc idők, II. Rákóczi Ferenc kora, midőn itt utóljára élet volt s midőn még mindezekben a várakban kuruc virtus lelkesedett a magyar függetlenségért. Ma nehezen megközelíthető kötörmelekek csupán s ha alattuk mégis megáll az utas és elmereng a régi időkön, Kisfaludynak köszönhetik.

Jó délutánba behúzott a nap, midőn Sümegre érkezünk. Már messziről feltűnt a sümegi hegykúp, mintegy a síkságra hirtelen támasztott csonka cukorsüveg, nagy méretű vármokjaival. Hát itt lakott a teremtő szellem, ki megelevenítette az egész vidéket! Vajjon hol a ház, az ő szülőháza? ezt kerestük legelőbb. Föl a hegyaljár mutattak, oda, ahol a tisztartó ur lakik. Tudnivaló, hogy Sümeg a veszprémi püspök birtoka s a nagy Ranolder, kinek nevével annyiszor találkozunk ezen a vidéken, a költő szülőházát a 60-as években becsérélte uradalmi házával, hogy a nemzeti ereklje biztos kézben maradjon. Így történt, hogy a veszprémi püspök tisztartója lakik most abban a házban, mely valamikor Kisfaludyék kuriája volt.

Az utcasorból befelé álló szögletű ház, a természetesen kibővítve, csak az utcára néző első két szoba maradt a régiből, Kisfaludy egykori dolgozó szobája és a kis szalonja. Emléktábla mondja el a ház jelentőségét. Olyanféle urasági háznak néz ki, mint rendszeren a tiszti lakok, magas zárt kapu, oldalt a háztól fallal elkertett kert, széles udvar. Belépünk, egy lélek sem volt látható sehoh. A ház közepe táján találtunk egy ajtót, mely a hosszú folyosóra vezet. Ott mosogatót a szolgáló. Ettől kértünk felvilágosítást. Ugyilátszik, hogy hozzá van szokva az ilyenekhez, igen okosan, veszprémi szőjéttel felelt s vezetett mindjárt előre. A két szoba régies, alacsony; a nagyobbik teli volt számadási könyvekkel, a másik kisebbik hálószoza Kérem, beszélt, itt az ágy helyén — mint mondják — volt Kisfaludynak íróasztala; biznysága az a két lyuk, amit a padlón sarkantyújával vágott. Hát biz én nekem — társam nagy gyönyörűségére — szépen le kellett térdelnem s az ágy alá másznom, hogy megtagogassam a lyukakat. Úgy találtam. Kissé távol van ugyan a kettő egymástól; de hát Kisfaludy daliás, magas alak volt, az ő lábnyo-

mának az megfelelhet. Hát lelkem van-e itt valami emlék utána? Kérdeztem tovább az irodalmi konyhalánytól. — Nincs bizony, ami van, az ott található a Darnay-múzeumban. Még egyszer megnéztük a kicsi szobákat. Istenem, hogy változnak az idők! Valamikor nagy szellemek ilyen kis szobákban megfértek, most a kis szellemeknek már a nagy szoba is kicsiny! Kijövet éppen valahonnan a határból jött a tisztartó, sajnálta, hogy hon nem találtuk. Hamarjában elmondta, hogy gyermekkorában ismerte még a régi házat, ablakain kidüllesztett nagy rácsokkal, de azóta a ház nagy átalakításon ment keresztül.

Elbucúzva tőle, siettünk utmutatása szerint a temetőbe. Felfelé délnek fekszik a várostól. Amint beleptünk, nem messze szembetűnt Kisfaludy fehér mellszobra, magas alapon, sirja körül vaskerítés. Egy régi műkoszoru szomorodott a szobor lábánál, egyebekben a sir olyan, mintha mai kezek már nem is gondolnának, mintha csak megfedkeztek volna róla azok a nők, akiknek fajtájából egykor annyi ideális alakot állított elő regéiben s akik 1801 körül dalai miatt annyit rajongtak utána. Hiába, sokszor a közellők is felejtene. Majd nejenek, a Himfy dalaiiban megörökített Szegedy Rozáliának a sírját kerestük. Végre rátaláltunk fűnt a kápolna táján egy vasos kő keresztre, rajta felül két nemesi címer s csupán ez a név bevésvé: Szegedy Rozália.

Az a kereszt is csak úgy magában búsul, koszorú nélkül, a többi társaival, mint a többiek bármelyike. Az épen ott foglalkozó sirású aztán elmondta, hogy ez a sir már üres, két év előtt tették Rozália maradványait férje sírjába. Hosszú idő után így kerültek tehát egymás mellé (Kisfaludy S. 1844-ben halt meg) a sírban is, akiknek egykori egyesülését a Kesergő és a Boldog szerelem petrarcai 400 dala tette oly világhírűvé az irodalomban s irigylendővé a nők szemében.

Elfogódva álltam a nagy sir előtt. Ha módomban állt volna, nyomban ülteték rá elő virágot, hogy jelezsem, nyikép ily nagy szellem nem halhat meg. Az az élő virág jelezheti csak, hogy a mi emlékünkből is folyton él s több ő a sümegeknek, a Balaton-vidéknek, mint pl. a tormosiaknak. A nagy nemzetek jobban tudják megbecsülni nagy fiaikat, mint mi; házaikat megmentik az enveszettől, muzeumokká alakítják át s szellemöktől új erőt merítenek a jövőre. Nálunk ez még nincs így, ámbar Kisfaludy emléke mégis jobban van megörökítve Sümegen, mint pl. Petőfi Félégházán vagy Vörösmartyé Pusztanyeken. Ezeknek eddig egy márvány táblán kívül ott egyéb nem jutott.

Visszamenet a temetőből észrevettem, hogy még egy mellszobra áll ott Kisfaludynek, az utcán, nem messze a szülőházától; akkor már kissé kezdtem kibékülni a sümegekkel, míg nem láttam, hogy annak meg az orra van leütve. Barbárság a kegyelet mezején!

Erre fölkerestük a Darnay-múzeumot. Darnay Kálmán, az egyszerű vaskereskedő százezereken oly múzeumot állított fel Sümegen, aminőt magánembernél még nem láttam. Amit csak kiáznak azon a vidéken, a régi Pannónia híres telepei erre voltak, azt ő megszerzi, hogy maga magyarzhassa az utasoknak. Azonkívül a híres emberek kéziratait gyűjti, ott láttam Luther Márton eredeti kéziratát is. Iróink kézírataiból pedig csaknem teljes gyűjteménye van. Legjobban érdekelt a Kisfaludy Sándor-gyűjtemény. Nagy üvegszekrényben van összegyűjtve, amit csak szerezhetett. Költeményeinek eredeti kézíratai, botjai, tilinkója, sarkantyúi, poharak stb. Rozáliának a rokkája s egy kisebb dobozban a sírből kiemelt maradványaiól néhány darab. Hajfonat, teljesen ép és fekete, egy másik, egy selyem ruhadarab és egy esodálatosan apró szövet-topány, akár 10 éves leánykák lehetne. Kegyeletes áhitattal néztem a kedves ereklyéket, melyekről oly sokat és sokfélet lehet leolvasni.

Megtelve a benyomásokkal, Sümegről Tapolcára utaztunk, hogy másnap bejárjuk a regékben megénekelt várakat. Elsőnek Csobáncot vettük, melyről Kisfaludy legszebb regéje szól: Szentgyörgyi László és Gyulafy Rózsa szomorú

historiája, a férfi erény és a női hűség e megragadó példája. Szembenáll Szigliget, melyről László megígérte mátkájának, Rózsának, hogy ha a harcban (Mátyás seregében) Isten neki szerencsét ad „visszahozom szívemet s borostyánnal koszorúzva vislek haza hölgyemet: Szigligetben fogunk élni szerelmünkben boldogok.” Vissza is jött László, de mire Csobáncra fölnyargalt, éppen akkor szenvedett ki Rózsája, mert a rossz hír azt mondta, hogy Lászlója a csatában elesett. Itt a várom alatt még beszédesebb ez a tragikum.

Majd Badacsony alatt álltunk meg. Ott a legfelsőbb részén, hatalmas szőlők közt, Balaton felől, fehérlik Kisfaludy hajléka, melyben költeményeinek nagy részét írta, most Esterházy viccellérjének lakása. Igazán költői léleknek való hely; ez inspirálta a költőt, a költő meg elmondta mindazt, amit ezek a helyek a magyar multból beszélnek.

Bejárván mindent, visszahajóztunk Balaton-Füredre, hol Kisfaludy öregebb korában sokat tartózkodott s hol a kegyelet (1877-ben) igen szép szobrot állított neki.

Itt pihentük ki mi is uti fáradalmainkat, azon a helyen, ahol egykor Széchenyi István, Deák Ferenc, Vörösmarty is kerestek üdülést s nagy, valóban felejthetetlen emlékekkel megrakódva folytattuk utunkat Veszprém felé.

Dr. Dudék János.

Telefon.

R.-L. Tátrafüred. A lapot a kívánt címre küldöttük, az előfizetés július 1-én lejárt.

N. M. Kassza. Kívánsága szerint intézkedtünk.

H. I. Nagyszombat. Ezer köszönet a szép üdvözlőlekkért egy kis fürdői levél nem ártott volna Reichenhallból, talán ott is volt Anna-bál, s a sok magyar kedvéért egy — tsárdás.

K. I. dr. ... Könnyű a messzeségből nevetni, de vigasztalódom, hogy sorsom majd önre is átszáll, csak siessen haza. Szerkesztőségünk apró terméti tikára a műrzsuschlagi üdvözlőletet köszöni. Levelezőink mind nyarálnak, s így a kanikula nálunk kettős. Küldjön valamit a jövő szerkesztőnek. Az Erlaf-töröl azt jelentik lapunknak, hogy ön sajnálatos járatlanságot tanusított az evezésben.

Melenzei Ijjász Gábor. — Nagy közönettel szoktuk venni mindig magvas cikkeket, de régi elvünknel fogva az illető lappal polemiba bocsátkozni nem akarunk, hisz mi nálunk senki komoly számba nem veszi. Pártunk magyar érzését, gondolkodását politikai hitvallását(?) kétségbe vonni kanikulára vall. Aki a tényeket ismeri, másképpen beszél, de vannak emberek, akik még a napot is letagadják, ezekkel vitatkozni kár volna. A papiros türelmes, sokat elvisel, mi a polemianak nem vagyunk ellenségei, csak mozogjon realis alapon, de amennyiben e tekintetben lehetetlenséget kívánna tőlünk — becses cikkét már a lapszűke miatt sem közölhetjük.

JÓ HÁZBÓL VALÓ FIÚ tanulónak

felvétetik Freissberger Victor = fűszerkereskedésében Nyitrán. =

Egy jó házból való fiú TANONGNAK azonnal felvétetik. Vidékiek előnyben részesülnek. SARLAY ÁDÁM, FÜSZERKERESKEDŐ NYITRA.

Alapított 1869-ben.

Nyitrai Népbank mint részvénytársaság

elfogad betéteket a legutányosabb feltételek mellett, leszámítol váltókat, betéti könyvecskéket; kölcsönöket ad ingatlanokra a legkisebb kamatláb és szabott ügyvédi díjak mellett amortizációra különböző tervekben; előleget ad arany- és ezüstneműekre, sorsjegyek, részvények- és másnemű értékpapírokra; elad és vesz mindennemű értékpapírt napi árfo-lyamban; felvilágosítással szolgál és mindennemű megbí- zást teljesít: bank-, pénz- és biztosítási ügyekről.

Az igazgatóság.

Székháza Városház-tér 3-ik szám.

WEIGL ANTAL PAPI ÉS POLGÁRI SZABÓ NYITRÁN.

Ajánlja jól berendezett legfino- mabb bel- és külföldi szövetek- ből álló raktárát. — valamint férfiszabó-műhelyét, melyben egyházi, mint világi urak számára mindennemű ruhát, ugymint téli és nyári öltözeteket, felöltőket, reverendákat, címá- dákat, muetumokat, biretumokat stb. izlésesen és pontosan készít.

*** Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl. ***

HOMLOKZAT-FESTÉK-GYÁR Kronsteiner Károly Bécs III., Hauptstr. 120. (saját házában).

Kívánatra ingyen próba, mintakönyv prospektus.

Kronsteiner-féle új zománc. Homlokzat-festéke hatós. Védve. Ötven különböző minta, vízzel keverhető, mosható, viharmentes, tűzálló, zománcozott, csak egyszerű mázolás. Jobb, mint az olajfesték. Ezek során szállítja es. es kir. uradalmak, katona- és civilintézőségnek, vasutaknak stb. Minden résztvevő kiállításon első díjjal jutalmazva. Legolesőbb festék hom- lokzatokra, belterületre, különösen iskolák, kórhazak, templomok, kaszányák- hoz stb. es mindenféle más tárgyhoz. Egy negyzetméter ára 2 1/2 kr. Meg- lepő eredmény. Homlokzat festék, viharmentes, meszben oldható, 49 minta olajfestékekkel azonos. Kígr.-ja 12 kr.-tol főjebb. 12-15

VAJDA J. butorgyári raktára NYITRÁN, Párutca.

Szolid és pontos
kiszolgálás!

A n. é. butorvásárló közönség becses figyelmébe
ajánlom dús választékú, szilárd és modern stílusú
**háló, ebédlő, uri szoba és
szalon berendezésekből**

álló **RAKTÁRAMAT**

a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig,
a képzelhető legjutányosabb áron, úgyszintén

sajátkészítményű kárpitos-butoraimat.

Kiváló
tisztelettel **VAJDA J.**

Kívánatra költségvetéssel és rajzokkal készséggel szolgálók.

Szolid és pontos
kiszolgálás!

A LEGJOBB GYÁRTMÁNY!
TESSÉK PRÓBÁT TENNI!

LEGJOBB PADLÓ-LAKK
WEYRAUCH CHR. ÉS TÁRSA
szagtalan és gyorsan száradó
tükörfényes
PADLÓ-FÉNYMÁZA

Tartósságával minden más gyárt-
mányt jóval felülmúl. Ugyan e gyár

BOROSTYÁN PADLÓ-LAKKJA,

mely minden színben, a legolcsóbb áron
kapható 10-10

CSERNYÁK ISTVÁN FIA
fűszer, csemege, festék, ásványvíz és borkereskedőnél
NYITRÁN.

Vidéki megrendelések ingyen csomagolással
legpontosabban és gyorsan teljesítenek.

HIRDETMEÉNYEK

a „Nyitramegyei Szemle“
részére jutányosan felvé-
tetnek a kiadóhivatalban.

FELTÜNŐ UJDONSÁG!

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó
egyszer veszi és többé mást nem szíhat.

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.

SZUPERFOSZFÁTOT,
Stassfurti kálintot

szavatolt 12.4% tiszta káli = 23-24% kén-
savas káli tartalommal,

Stassfurti kálitrágyasót

szavatolt 40% tiszta káli = 74-76% kén-
savas káli tartalommal,

Kovasavas kálit

(dohánytrágyázásra), továbbá

mindennemű egyéb **mütrágyaféléket**, azonkívül

Résgálicot (98-99%)

elismert kitűnő minőségben legolcsóbban szállít a

„HUNGÁRIA“ mütrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.